

**תכנית ההשלמה לתואר ב"א בסייעוד
ביה"ס לסייעוד - נצרת**

קורס: היבטים תרבותיים בבריאות

מרצה: ג'ודת עיד, דוקטורנט לחינוך, עו"ס M.A., M.S.W.
מועד הקורס: סמסטר א' (מחצית שניה), ימי ג' שעות 16:00-18:00
שעות קבלה: לפי תיאום מראש דוא"ל: bustan.bccs@gmail.com

מטרות הקורס

- לאפשר הבנה מעמיקה של מצבי בריאות וחולי מפרספקטיבה תרבותית, תוך כדי זיהוי תפיסות ואמונות בנוגע לבריאות, חולי, מדדי בריאות בקרב אוכלוסיות שונות.
- לאפשר רכישת כלים מעשיים לשיפור התקשורת עם מטופל מרקע תרבותי שונה ולסייע לפיתוח יכולת התמודדות עם דעות קדומות, וטיפול בחסמים תרבותיים.
- להכיר את הרב-תרבותיות של החברה הישראלית, תוך התייחסות להיבטים בבריאות.
- לפתח יכולת לקידום רגישות תרבותית במערכת הבריאות, במיוחד לקבוצות סיכון, אוכלוסיות חלשות והמאפיינים הדמוגרפיים, החברתיים והתרבותיים שלהם.

תכני הקורס

1. מבוא, מרכיבי התרבות. גישות להגדרת בריאות.
2. תפיסות תרבותיות בהקשר לבריאות וחולי. גורמים משפיעים על בריאות.
3. שסעים בחברה בישראל.
4. מצב הבריאות בישראל – אי שוויון ופערים בבריאות.
5. תרבות, בריאות ואורחות חיים - עישון ואלכוהול, סמים, התנהגות מינית.
6. המפגש הטיפולי ויחסי מטפל מטופל.
7. סוגיות חברתיות תרבותיות בטיפול: זקנה ושירותי בריאות, הגירה ובריאות, אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים.
8. סוגיות אתיות בטיפול רב – תרבותי, רגישות תרבותית במערכת הבריאות.

דרישות הקורס

- נוכחות חובה בשיעורים (80% לפחות).
- עבודה מסכמת (90%)
- תרגיל בכיתה (10%)
- ציון מעבר בקורס: 60

חומר קריאה

- אברבונך, א. (עורכת). (2012). אי-שוויון בבריאות וההתמודדות עמו. ירושלים: משרד הבריאות, האגף לכלכלה וביטוח בריאות.
- אברבונך, א., קידר, נ., וחורב, ט. (2010). אי-שוויון בבריאות וההתמודדות עמו. ירושלים: משרד הבריאות, האגף לכלכלה וביטוח בריאות.
- אפשטיין, ל. (2009). אי-שוויון בבריאות בישראל: הבעיה, הסיבות והפעילות הדרושה לצמצום. בתוך ח. דורון (עורך), מערכת הבריאות לאן? מחוק בריאות שוויוני לאי-שוויון בבריאות (עמ' 73-99).. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
- ברג, א., רוזן, ב., גרוס, ר., חניניץ, ד. (1997), מערכת הבריאות בעיני הציבור בעקבות החלת חוק לביטוח בריאות ממלכתי: ממצאים עיקריים מסקר באוכלוסיה הכללית. ירושלים: ג'וינט מכון ברוקדייל.
- לוי, י. וכרמל, ש. (1997). שביעות רצון, הערכות איכות ושוויוניות של שירותי בית חולים. מחקר השוואתי בקרה חולים במסגרת השר"פ וחולים רגילים. תל אביב: המכון הלאומי לחקר שירותי בריאות ומדיניות בריאות.
- חטאב, נ. וקאגיה, ש. (2011). אי-שוויון בבריאות בין ערבים ליהודים בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- נובל, א. (2007). תיווך לשוני ותרבותי של שירותים חברתיים. כשירות תרבותית בשירות הבריאות. הד האולפן החדש, 91.
- נווה, ג., אלעד, ר., ורן, א. (2009). סוציולוגיה: במעגלי החברה, תרבות, רכס, אבן יהודה. סמואל, י. (1996). אירגונים, מאפיינים מבניים ותהליכים. חיפה: אוניברסיטת חיפה, זמורה ביתן פרק 10 – עוצמה ופוליטיקה בסיסי עוצמה וביטוייה
- פילק, ד. (2001). בריאות עוברת לסוחר: הרפואה הציבורית בישראל בין המדינה, החברה האזרחית והשוק. בתוך י. פלד וע. אופיר (עורכים), ישראל: מחברה מגויסת לחברה אזרחית (עמ' 262-280). ירושלים: מכון ון ליר/תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- קלדרון, נ' (2000). פלורליסטים בעל כורחם, על ריבוי התרבויות של הישראלים. חיפה: אוניברסיטת חיפה/הוצאת זמורה – ביתן.
- רוזן, ב., אלרועי, א., אקר, נ. ואסמאעיל, ש. (2008). קידום בריאות באוכלוסיה הערבית: באיזו מידה מתקיימת התאמה תרבותית וכיצד ניתן לחזק אותה? דו"ח מחקר. ירושלים: מכון ברוקדייל.
- שובל, י. ואנסון, ע. (2000). העיקר הבריאות: מבנה חברתי ובריאות בישראל. ירושלים: הוצאת ספרים י"ל מאגנס. (עמ' 292-315: בריאות לכול בישראל? דפוס אי-שוויון בבריאות ובחלוקת שירותי הבריאות).

- Chipps, J. A., Simpson, B., & Brysiewicz, P. (2008). The effectiveness of cultural competence training for health professionals in community-based rehabilitation: A systematic review of literature. *Worldview on Evidence-Based Nursing*, 5 (2), 85-94.
- Cross, T. L., Bazron, B., Dennis, K. W., & Isaac, M. R. (1989). *Towards a culturally competent system of care*. Washington, DC: Georgetown University Child Development Center/CASSP Technical Assistance Center.
- Glanz, K., K. Rimer B., & Viswanath, K. (Eds.). (2008). *Health behavior and health education: Theory, research, and practice* (4th ed.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Kleinman, A., Eisenberg, L., & Good, B., (2006). Culture, illness, and care: Clinical lessons from anthropologic and cross-cultural research. *The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry*, 4(1), 140-149.
- Kulwicksi, A.D. (2003). *People of Arab heritage*. In L. Purnell & B. J. Paulanka (Eds.), *Transcultural health care: A culturally competent approach* (2nd ed.). (pp. 90-105). Philadelphia, PA: Davis.
- Landrine, H. & A. Klonoff, E. (2004). Culture Change and Ethnic-Minority Health Behavior: An Operant Theory of Acculturation. *Journal of Behavioral Medicine*, Vol. 27, (6), 527-555 .
- Noble, A. (2005). *Cultural competence and ethnic attitudes of Israeli midwives concerning Orthodox Jewish couples in labor and delivery*. Dissertation Abstracts International, 66 (03), 1399B. (UMI No. 3169133).
- Purnell, L. D., & Paulanka, B. J. (2003). *Transcultural health care: A culturally competent approach* (2nd ed). Philadelphia, PA: Davis.
- Tripp-Reimer, T., Choi, E., Skemp Kelley, L. & Enslein, C. J. (2001) Cultural barriers to care: Inverting the Problem. *Diabetes Spectrum* 14(1)
- Tucker, C. M., Herman, K. C., Pedersen, T. R., Higley, B., Montrichard, M., & Ivery, P. (2003). Cultural sensitivity in physician-patient relationships: Perspectives of an ethnically diverse sample of low-income primary care patients. *Medical Care*. 42 (7), 859-870.